

Het oude huis

Het ziet er niet helemaal uit zoals ik het kende, maar een aantal elementen zijn nog steeds herkenbaar als ik deze oude foto bekijk.

Het is mijn geboortehuis in De Rijp aan de Rechtestraat 103, nu Oosteinde 1. De deur in het midden is nog steeds kenmerkend met zijn brede deurlijsten. Door het bovenraam kwam er licht in de er achter liggende hal en gang. En ook de overtuin is nog goed herkenbaar, ook al stonden er in mijn jeugd drie stevige lindebomen. Ook toen door klimop omrankt. Het hek was alleen veranderd in een ijzeren spijlenhek met punten. Daar kon je

beter niet overheen klimmen.

Een raadsel is nog steeds waarom de ramen in het linker deel van de voorgevel smaller zijn dan die in het rechter deel. Waren het oorspronkelijk twee verschillende woningen? Het linker gedeelte bestond gelijkvloers uit een kamer-en-suite met aan de achterkant twee openslaande glazen deuren, die naar een door matglas overdekte waranda leidden.

De voorkamer was geheel bruin. Langs de wanden waren houten lambrizingen aangebracht geschilderd in vlammen bruin. En ook het houten plafond waarop een geheel rondlopende, in hout uitgesneden, guirlande was aangebracht was bruin. Daarbij was ook het behang donker met allerlei bloemmotieven om het een status van deftigheid te geven.

De achterkamer was daarvan een evenbeeld met dien verstande dat het plafond van stucwerk was gemaakt en dat er lichter behang gebruikt was. Anders zou het een nog donkerder hol geweest zijn.

De voorkamer is niet lang bruin gebleven. De kleur deprimeerde mijn moeder en de gebroeders Spaarman kwamen om een modern licht getint behang aan te brengen en ook het plafond licht te schilderen. Het bruin op de lambrizing bleef weliswaar bruin, maar nu toch anders zonder de erop geschilderde vlammen.

In 1944 vertelde onze buurman, Aldert Pilkes, dat de achterkamer er pas in 1925 was aangebracht. Daarvoor was er een alkoof en een z.g. opkamer geweest. Volgens hem moesten er onder de vloer nog resten van de kelder zijn, die onder die opkamer gelegen had.

Dat bleek inderdaad het geval te zijn en er werd een noodschuilplaats van gemaakt om aan een eventuele razzia van de Duitsers

te kunnen ontkomen. In februari 1945 heeft het ook als zodanig dienst gedaan.

De waranda was duidelijk nieuw, gebouwd over de volle breedte van het huis en door zijn glazen dak was het er licht.

Er praktisch zitten was een andere zaak, want door het schuine lichte dak was het een zelfmoordplaats voor vliegen, die de weg terug niet meer wisten te vinden. Regelmatig vielen er dan ook dode vliegen naar beneden. En dat kon ook in de thee zijn, die er dan in de zomer gedronken werd.

De brede geelgeverfde houten palen, waar het dak op steunde gebruikte ik in de laatste oorlogsjaren om er met potlood het aantal vliegende forten dat over Noordholland vloog op weg naar bombardeerdoelen in Duitsland op af te turven. Vaak waren dat er rond de duizend!

Voor mijn ouders er in trokken was er aan de achterkant een uitbouw verrezen, waarin een keuken zat met daaronder een kelder. Wat mijn moeder betref had die keuken wel groter gemogen. Waar de keuken daarvoor had gezeten, weet ik niet.

Op de plaats van de waranda wellicht?

Het deel aan de rechterkant van de voordeur met de bredere ramen bestond op de begane grond uit één forse kamer, de studeerkamer van mijn vader. Aan de noordzijde waren twee dubbele openslaande deuren met glas er in aangebracht, waardoor deze kamer een van de lichtste van het huis was.

Vóór die tijd was het waarschijnlijk winkelruimte van K. Heuvel, die er een zadelmakerij en stoffeerderij in had. Van 1922 tot 1924 woonde er, voorzover ik weet, de heer Hoedemaker in, die verbonden was aan wat later de firma Nat werd. Maar de grote vraag blijft wie evenwel de opdrachtgever is geweest om het huis te bouwen. Door welke architect het is ontworpen, valt nergens meer terug te vinden.

Rond 1832 werd het pand bewoond door Joan Hoolwerff, die tot de welgestelden van De Rijp behoorde. Was hij de opdrachtgever? De stijl van de voorgevel doet evenwel vermoeden, dat het in de tweede helft van de 18e eeuw is ontworpen.

Ook een vraag is, wat er daarvoor heeft gestaan? Maar kadastrale gegevens uit die tijd ontbreken. Wel is bekend dat Hoolwerff het huis in 1846 doorverkocht aan ene Pieter van Driest.

De winkel van Hoedemaker?

Het vermoeden dat het pand ooit uit twee onderdelen is samengevoegd wordt nog eens gesterkt door de bovenverdieping.

In mijn jeugd kon je duidelijk zien dat de vloer van de eerste verdieping boven het woongedeelte schuin naar beneden liep. Alsof het huis aan de andere kant verzakt was.

Als vloerbedekking lag er dan ook een biezenmat om te voorkomen dat je bij het betreden meteen onderuit zou gaan.

De vloer op de bovenverdieping van het rechter deel van het huis evenwel was in het geheel niet verzakt. Daar waren twee royale slaapkamers aangebracht over de volle breedte van de eronder liggende studeerkamer van mijn vader.

Heel anders dan boven het andere deel van het huis, waar twee

hokken waren afgetimmerd.

In het ene was een slaapkamer met een vast bedstee-achtig ledikant en twee diepe kasten erin aangebracht, van waaruit je door een openslaand raam uitzicht had op de tuin.

Van het andere was een badkamer gemaakt. Daarin stond een heus bad, waarin het water verwarmd moest worden door een lange gasbuis, waarin gaten waren aangebracht om een rij vlammen te laten ontstaan, als je er een brandende lucifer bij hield.

Het is eenmaal gebeurd, dat mijn moeder de stop niet goed had afgesloten, toen ze de badkuip gevuld had. Toen ze kwam kijken of het water al op temperatuur was trof ze een lege roodgloeiende badkuip aan. Het water was weggelopen.

Achteraf beseften we, dat het huis door het oog van de naald was gegaan. Het had, als niet bijtijds ontdekt was dat het water was weggelopen, onvermijdelijk tot een fikse brand in De Rijk geleid.

Waarschijnlijk zijn bij de verbouwing in 1925 de ramen in de pui aangepast, want de kleine ruitjes heb ik nooit gekend. Het waren de grote glazen openslaande ramen, die er ook nu nog steeds in zitten. Ook de zonneluiken waren toen verdwenen. Luiken, die ook ongetwijfeld de bedoeling hadden om inkijk tegen te gaan. Want voorbijgangers liepen altijd vlak langs de ramen, reden waarom mijn moeder vrij ondoorzichtige vitrage had laten aanbrengen.

Voor ons kinderen was het een heerlijk huis om in te spelen. Het kende mysterieuze hoekjes om er verstoppertje in te spelen en de over de volle breedte van het huis lopende zolder had ruimte genoeg om er van alles op te doen. Met gordijnen maakte

ik er mijn eigen bioscoopzaaltje, waar ik “voorstellingen” gaf met mijn op sinterklaas verkregen toverlantaarn, die ook de mogelijkheid had om met de hand 36mm filmpjes op af te draaien.

In de achterkamer was een kast alleen voor speelgoed ingericht en kreeg ik de vrijheid om de hele kamer als speelkamer te gebruiken. Er stond wel een kachel, maar die werd – zeker in de oorlogsjaren – niet meer gestookt. De suiteschuifdeuren bleven dan dicht, zodat de haard in de voorkamer het daar tot de enige plek maakte waar we in de winter met zijn allen leefden.

Tot de laatste oorlogswinter ons naar de bovenverdieping deed uitwijken, waar de kamers veel lager bezolderd waren en het met een klein Salamandertje nog redelijk te verwarmen was. Ondanks zijn gebreken was het een huis dat als een warme vertrouwde deken aanvoelde.

2004

